
Kristó Nagy István

MI VOLT A LEGSZEBB?

Hetedfél évtized úti élményeiből mit tudnék – mint legemlékezetesebbet – fölleleveníteni? – Első, szinte gyerekkori tapasztalásomat egy-egy óriási kupola lenyűgöző és fölemelő hatásáról: pár nappal egymás után a budapesti – ahogy népszerűen nevezik – Bazilikáét, majd a Parlamentét és az esztergomi főszékesegyházét. Aztán – ugyanekkor – az országháza másik aspektusát: rálátást a Halászbástyáról, ahol a száraz Alföld világához szokott szememet a Duna párasságán áttetsző épület monumentalitása ragadta meg: egy évvel később a Balaton páráját, illetve az azon áttűnő szikrázó fényeit – mintegy előre idézve. Egry akkor még nem ismert képeit –, és a tihanyi móló elegáns hajlatát...

Pár év múlva az akkor még csakugyan kék Dunát a Wachau-nál, később, Anglia felé haladtunkban, az először látott tengert, a hajót kísérő sirályok sikolyát s a doveri krétasziklák föltűnését. Még később: repülőről az ír sziget zöldjét, majd az Óceánnak felhők alatt tíz kilométernyire kibukkanó kékségét. Amerikában – egy meghökkentő hang: félelmetes vijjogás a New York-i forgatagban, szombat délben; közönséges szirénapróba (azóta el is hagyták), amelyről azonban előre nem tudtam, ezért jócskán meglepett. Ugyanott: sehol annyit nem vártam városon belőli buszjáratra, mint a világtán legelegánsabb útvonalán... Ám még mindig ott – ritka sikerélmény: egy ifjú hölgy eléggé intellektüelnek néz ahhoz, hogy tőlem kérdezze meg, merre van a Frick Múzeum. És meg is tudom mondani neki. Bár olvasómnak is megmutathatnám a világ legszebb magánmúzeumát... További siker, már idehaza: irodalmár létemre életemben először sikerül eladnom *fényképeket* egy New York-i útikönyvhöz... Aztán – a gízai nagy piramis megmászása, de erről másszor majd külön szólok. Jó pár év múlva: órákig mászkálunk hegynék föl, völgynek le a prágai állatkertben, a kisfiam meg egyre azt ismételteti: „Elefánt nélkül nem az élet az élet,” – míg mire már-már lemondunk róluk: valóságos elefántcsordát találunk... Pár évvel ezelőtt: egy istenháta mögötti erdélyi falucskában, ahol már hétszáz éve csak románok élnek (épp a 14. századbeli görögkeleti fatemplomot keressük fel) és egy szavukat sem értjük, a hívőknek szóló ősrégi harangot hozó fiatal férfiak kedves mo-

sollyal engedik meg az őket vágyakozva bámuló kisfiúnak, hogy beálljon közéjük és ő rángassa az egyik harang kötelét. Magamnak is röstellem bevallani: irigylem – sok minden próbáltam, de még sose harangoztam...

ELTÉVEDÉSEK

Minden utazásnak vannak nem várt kellemetlen kísérőjelenségei, amelyek néha idegesítenek, olykor pénzbe kerülnek, néha idővesztéssel járnak, – a múlt megszépítő messzeségében persze ezek is derűs kalanddáválnak. Ilyenek az ismeretlen városban gyakran megtörténő *eltévedések*. Térkép nélkül soha, sehol, egy tapodtat se! – ez alapszabály. De a térkép se mindig segít. Ha egy hatalmas tér egyik oldalán állsz, ördög tudja, hogy a belőle nyíló sugárutak közül melyik melyik, – főként ha a feliratot nem találod, vagy nem tudod elolvasni, mert magasan van, netán arab, görög, vagy akár cirill betűkkel írták, amit jómagam szégyenszemre máig sem ismerek...

Így tévedtem el késő este Új Delhi óriási léptékű terei s útjai között. Járókelők alig akadtak s az indiaiak annyira bizalomgerjesztő, mondhatni méltóságteljes népek, hogy az ember csöppet sem fél. Hanem megértetni nem nagyon tudja magát. Végül, akad egy negyven év körüli, kissé kopott sötétkék ruhás férfiú, aki nemcsak ért angolul, hanem készségesen felajánlja, hogy elkísér a szállodánk felé, úgyis arra tart. Jó másfél kilométert gyalogolunk, beszélgetünk; még azt is tudja, hogy hol van Magyarország. Aztán elköszön: ő már megérkezett, de mi sem vagyunk messze. Mikor valami szerény borravalót szeretnék adni, komolyan mondja: – Uram, én az indiai hadsereg tisztje vagyok, örülök, hogy segíthettem Önöknek, – avval meghajol és eltávozik...

Alexandriában bezzeg féltünk fényes nappal egy olyan negyedben, ahol óriási volt a nyüzsgés és mindegyre félmeztelen purdék rohantak meg, bak-sist követelve. Sehogy se találtuk a modern múzeumot, amelynek helyét pedig a térképen jó előre kinéztük. Megkérdeztünk egy rendőrt, – tudott angolul és készséges volt, fel is fogta: mit akarunk, még azt is mondta: közel van a keresett objektum... – és épp ellenkező irányba mutatott, mint amerre a térkép szerint haladnunk kellett volna. Megköszöntük, elmentünk a következő sarokig, – huss be, hogy a jóindulatú rendőr ne lássa: nem hallgattunk rá, aztán vissza a helyesnek vélt irányba. – Megyünk, megyünk s eljutunk egy emeletmagas vasúti töltésig, amely mögött – jól tudjuk – ott a keresett múzeum, épp csak nincs átjárás... Újabb útiránnyal próbálkozunk... – mit szaporítsam a szót: teljesen beleveszünk a négymilliós város utcarengetegébe. Végül egy európai külsejű biciklijavítónál érdeklődünk, ő

mellénk adja borostás külsejű francia segédjét, aki nemcsak az irányt mutatja meg, hanem el is kísér – vissza az egyiptomi rendőr által megjelölt irányba... Beszélni nem tudunk: Alexandriában inkább a francia nyelv általános, jómagam pedig annyit tudok franciául, amit még kisgyerek koromban a malacoktól tanultam: Dui! Kiderül, hogy a rendőrre kellett volna hallgatnunk, mert a töltés alatt csak az ő általa megmutatott helyen lehet áthaladni s ezzel a kerülővel eljutni a célhoz. Ez persze a térképről nem derült ki. Sokszor jobb a bizalom, mint a térkép.

Ám a bizalom is tévútra vezethet. Londonban, a nevezetes irodalmi negyedben, Blaomsburyben Dickens házát keresem a Doughty Street 48 alatt. Két percnyi körzetben kell lennie; az istennek se találom... Ilyen utca nincs is – senki nem tud róla. Persze nyilván a kiejtésemmel van baj, – ám a térképen is hiába mutogatom. Végre egy úr, mikor a Dickens nevét is említem, felcsillanó szemmel a homlokára üt, majd gondosan elmagyarázza, merre kell mennem, melyik sarkon befordulnom, jobbra majd balra, aztán megmutatja a kellő irányt is. Rossz sejtelmeim vannak, de ezúttal röstellem nem követni az útmutatást. És Dickens házához félóra alatt sem jutok el; azóta sem jártam ott, tán még mindig keresném, ha ott lennék Londonban, ahol sej, van sok utca és minden utcán van sarok...

Társas utakon utálok az elkésőket, akik miatt kéttucat útitárs vesztegeti el a drága időt, míg hiába vár rájuk az indulásra kész autóbuszban. Nem egyszer javasoltam, hogy hagyjuk ott a késlekedőket, estére majd találkozunk, és így tovább. Ez idén azonban Jesolóban egy friss májusi hajnalon, már a buszhoz érve, a hűs szellő juttatta eszembe, hogy kackiás útikalapomat a szállodai étteremben felejtettem, pedig véd majd a későbbi naptól. – Nosza rohanok vissza, meg is találom, fölteszem a kiskalapot, és szaladnék a többiekhez. Csakhogy merre? Körbejárom a vidéket, egyik modern háztömb, szálloda akár a másik, a pálmafák és kirakatok is mind egyformák, minden utca, sétány hasonlít és még a tér nevét sem tudom, ahonnan indulnunk kéne. Mít szaporítsam a szót? – a *másik* kijáraton jöttem ki s végül miattam félórás késéssel indultunk Firenzébe...

Eltévedtünk egyszer a messzi északon is, a háborúban oly sokat szenvedett Narvikban, amely teljesen újjáépítve maga a rend és tisztaság... Egy vadonatúj szálloda körzetéből azonban sehogy se tudunk kikecmeregni s végül kikötünk egy zsákutcában, amelynek végén a honi állapotokra emlékeztető – szemétkupac éktelenkedik. Úgy annyira honi, hogy azt hiszem, a szemem káprázik: legfölül egy üres *Egri bikavér*-es palack. Ott sem működne az üveg visszaváltás???